

OOST EN WEST

Officieel Orgaan der Koninklijke Vereeniging „Oost en West“
Uitgave Schefferdrukkerij, Dordrecht, Wijnstraat 47, Tel. 5700

14-daagsch tijdschrift onder
redactie v/h dagelijksch Bestuur

ADRES DER REDACTIE:
Dr. Kuyperstraat 5, Den Haag;
tel. redactie: 115936; giro 14574

CONTRIBUTIE:
Leden: minimum f 6.— per jaar
Donateurs: minimum f 10.— p. j.

De tragische fout

Het is in de geschiedenis van Nederland en Indië nog niet voorgekomen, dat de Regeering, haar beleid verdedigend, tegelijk bekend maakt, hoe haar hoogste vertegenwoordiger in Indië een beleid had WILLEN voeren, dat daarmee in lijnrechte tegenstelling stond. Thans is dit geschied.

Tegelijk met de Memorie van Antwoord inzake de begroting van Overzeesche Gebiedsdeelen is het advies gepubliceerd, dat luit.-Gouv.Gen. dr. Van Mook op 3 September 1945 aan Lord Mountbatten heeft gezonden. Daarin stond:

„Het moet worden betwijfeld of dit marionettenregime — het door Japanners uitgeroepen Soekarno-gouvernement — eenigen grooten aanhang heeft”.

„Het is van belang om deze organisatie in extremis in geen enkel opzicht te erkennen”.

„Haar erkenning, zelfs zuiver indirect en de facto, zou de grootste moeilijkheden scheppen en verwarring stichten in den geest van alle aan de wettige orde trouwe Indonesiërs”.

„Het wordt dringend aangeraden om zelfs in de eerste aanrakingen handelen met het zoogenaamde Soekarno-gouvernement zorgvuldig te vermijden”.

Aldus dr. Van Mook op 3 September 1945.

Met deze publicatie is — tot zijn eer — althans dit bewezen, dat deze bewindsman toen hij in Indië terugkeerde de verhoudingen nog scherp en duidelijk onderscheidde. Dr. van Mook zeide toen met zoo veel woorden tot Lord Mountbatten: houd U verre van dezen Soekarno en zijn door Japanners uitgeroepen republiek.

Dit weten wij nu.

Wij weten eveneens, dat in die Septembermaand van 1945 met een uiterst geringe militaire macht orde en gezag in geheel Java hersteld hadden kunnen worden.

Wat wij nog niet nauwkeurig weten is: waarom dit niet geschiedde.

Waarom is het advies van den hoogsten vertegenwoordiger van Nederland niet gevolgd? Is het juist, dat Lord Mountbatten en zijn Engelsche adviseurs ter plaatse hun wil hebben doorgedreven van toch die „Republiek” te erkennen en toch ondanks dit ernstig advies Soekarno als machthebber de facto te aanvaarden?

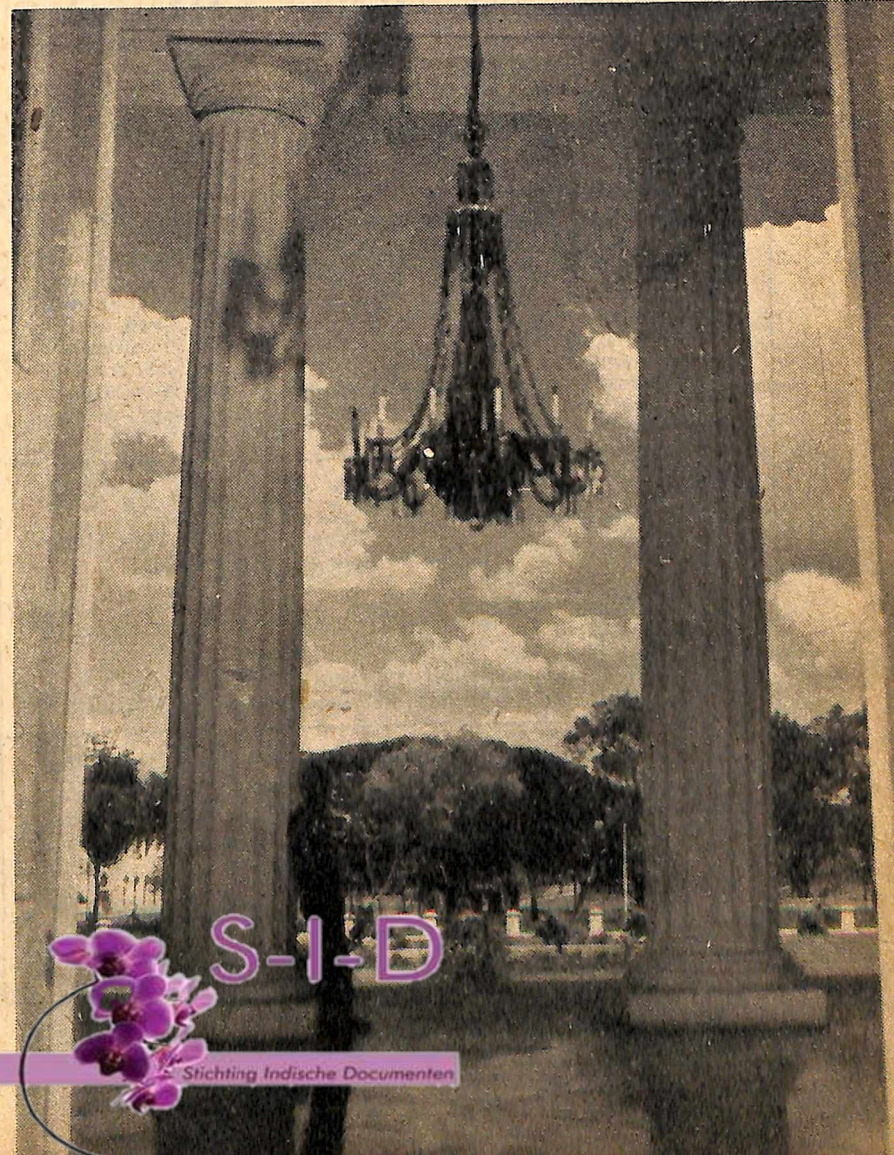
Het is zeker noodig, dat ook deze vraag afdoend en met officieele bescheiden wordt beantwoord. De kennis van deze nog vlak achter ons liggende historie mag ons niet onthouden worden. In Batavia is in Nederlandsche kringen al vroeg dit

antwoord gegeven: het Britsch beleid heeft zich aan Nederlandsche adviezen niet gestoord; generaal Christison volgde strikt zijn opdrachten van Lord Mountbatten. Die zeide: erken den status quo, erken het rood-wit, erken Soekarno en erken zijn „Republiek”.

Het is nu noodig, dat ook op dit punt zekerheid worde verschaft. Natuurlijk pleiten alle feiten voor de juistheid van dit beeld. Zekerheid kan slechts een publicatie bieden, even formeel als die van dr. Van Mook's advies.

Bestaat namelijk eenmaal die door documenten gestaafde historische zekerheid, dan is het volgende vast te stellen:

1. dat de vertegenwoordigers van onzen Engelschen Geallieerde primair verantwoordelijk zijn voor de erkenning van de „Republiek” op een tijdstip — begin September 1945 — toen

Hoe

is het

Kerstrapport ?

Is het behoorlijk? Gelukkig! Is het minder goed? Dan is het zaak, na te gaan, of voor Uw zoon of dochter wel het juiste type school is gekozen. Of waarop speciaal getel moet worden, wil het volgend rapport beter worden. Het kost méér dan alleen studiegeld, indien Uw zoon of dochter niet mee kan op school; het kost ook zelfvertrouwen en levensgeluk. Zekerheid verschaft U een psychologisch-, psychotechnisch-, graphologisch- en medisch onderzoek op het

PSYCHOTECHNICUM

der

NED. STICHTING VOOR ORGANISATIE

Achter St. Pieter 23-25 UTRECHT, Tel. 16484 en 12328

- Totale kosten f 40.—.
- Rapport binnen enkele dagen.

U gaat naar Indië ?

Dan een

Wereld-Ongevallen-Polis

van „De Zeven Provinciën”

Ongeacht waar U zich ter wereld bevindt, of U reist per **SCHIP** of per **VLIEGTUIG**, „De Zeven Provinciën Wereldpolis” is steeds geldig, met inbegrip van het Molestrisico.

↓
Uw Makelaar
verschaft U
gaarne
inlichtingen

Vandaag een cliënt
Morgen een vriend.

Assurantie-
Maatschappij

„De
Zeven
Provinciën”
n.v.

Javastraat 1a
's-Gravenhage

Restaurant „Corner House”

ROTTERDAM

Telef. 31764 Mathenesserplein 31

Tijdschriften voor Indië

Het hoofdbestuur van het Ned. Roode Kruis doet een beroep op U ten behoeve van Uw land- en rijksgenooten in het verre Oosten, die dringend behoefte hebben aan recente lectuur. Helpt hen door een abonnement op dit blad af te sluiten (door f 6.— te storten op gironummer 14574 van Oost en West) ten name van de afd. BARK, Hoofdbestuur van het Ned. Roode Kruis, Den Haag, dat voor onmiddellijke doorzending zorg draagt. Adresseering aan particulieren in Indië is niet mogelijk.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZN

Groenmarkt 27, Den Haag
Telefoon No. 112512

Drogerijen - Chemicaliën

Depôt der meest bekende
Binnen- en buitenlandse Spécialité's

Stelt U belang in de verschijning van een Encyclopaedie, volgens een geheel nieuw systeem, waarbij vele bezwaren, die tegen de van oudsher bekende encyclopaedie bestaan zijn opgeheven? Zoo ja, vraagt dan toezending, bij verschijning, van een prospectus betreffende de E.N.S.I.E.

Boekhandel P. v. Ketel

G. J. VAN DRIMMELN, L. v. Meerdervoort 198b
's-Gravenhage. Telefoon 330481.

BONT- MANTELS

- Pracht collectie
- Chique pasvorm

Peperzak

„Beheerscht het vak”

Edisonstr. 126, Tel. 33.45.32, Den Haag

Hoû en Trouw

bij „De Schouw”

Witte de Withstr. 80
J. J. Dekker

ROTTERDAM

Operastudio

VAKOPLEIDING VOOR JONGE KUNSTENAARS
in vocaal-dramatische kunst, operette- en opera-koor
Instuderen ensembles en fragmenten, dramaturgie
en analyse inbegrepen. Opvoeringen door de jonge
kunstenaars worden voorbereid.
Inlichtingen: Schepenstraat 89A, Tel. 45499, Rotterdam

deze Japansche creatie nog in het geheel geen wortel had geschoten en met de allergeeringste inspanning te verwijderen ware geweest;

2. dat de primaire en principiele fout van Nederlandsche zijde in het feit heeft bestaan, dat men zich bij dit Britsche standpunt heeft neergelegd.

Daarmede is de verantwoordelijkheid dan weer terug, waar zij behoort: in Nederland. Men heeft ons langen tijd een soort onafwendbaarheid gesuggereerd in de ontwikkeling der Indische gebeurtenissen. Thans blijkt, dat er één oogenblik geweest is, waarop de beslissing in onze handen lag.

Dat was het oogenblik, waarin de Britsche machthebber in Indië het advies van den Nederlandschen bewindsman afwees. Dat was tegelijk het oogenblik geweest, waarop men van Nederlandsche zijde het „neen” had moeten spreken. Toen had verklaard moeten worden: indien gij, Engelsche bondgenooten, U wel met deze „Republiek” wilt verstaan, draagt dan ook verder alle verantwoordelijkheid inzake Nederlandsch-Indië *alleen*.

Dit zou, zoo zegt men, hoog spel zijn geweest. Dit zou in werkelijkheid het beleid zijn geweest, dat strookte met onze waardigheid, onze roeping en onze nationale eer. De historie heeft geleerd, dat daarmede het hoogste staatsmanschap samenvalt. De historie heeft ons bovendien in Indië aan den lijve geleerd, hoe bitter de miskening van deze waarheid zich wrekt.

Zij heeft zich gewroken: in het noodeloos verlies van talloze menschenlevens, in het lijden van vele tienduizenden Nederlanders, in het nameloos leed, de ellende en de armoede

Tijdens de herdenking van het 281-jarig bestaan van het Corps Mariniers te Soerabaja had een grootsche herdenking plaats van hen, die voor Indië gevallen zijn en rusten in Indië's grond, waarvoor zij streeden.

van millioenen Indonesiërs. Alles, wat zich in Indië sinds die beslissende Septemberdagen van 1945 heeft voorgedaan aan strijd, aan verwarring en mislukkingen is terug te brengen tot die ééne tragische fout. Toen had een diep geloof in onze roeping in Indië ons moeten brengen tot dat „neen”. Tot de weigering van elke medewerking en elke medeverantwoordelijkheid aan een even verwerpelijke als schandelijke „erkenning”. Toen ware daarmede de vrijheid om in Nederlandsch-Indië een Nederlandsch beleid van samenwerking met onze Indonesische vrienden te volgen herwonnen.

Het is noodig, dit historisch beeld zoo scherp mogelijk te vormen. Want ook thans moet goed beleid op de historie steunen.

Verraden ideaal

Wij laten hieronder een brief volgen van een Nederlandschen militair in Indië, dien men waarlijk een hartekreet kan noemen. Deze jonge Nederlander wist al vroeg uit het Zuiden naar Engeland te komen. Hij werd bij het K.N.I.L. ingedeeld en vol hoop en vertrouwen wijdde hij zich aan zijn militaire opleiding, vastbesloten alles in het werk te stellen om mede te werken aan de bevrijding van Indië.

Nu schrijft deze jongeman een brief. Deze brief vertolkt de gevoelens van duizenden, die vrijwillig naar Indië gingen, evenals hij. Deze brief verdient door iederen Nederlander gelezen en herlezen te worden. Wij laten den tekst letterlijk en onveranderd volgen.

De invasie woedde in al zijn kracht. Drommen parachutisten vielen neer. Hoog laaide de geestdrift, wij sloten ons met onze gestolen Duitse wapens bij hen aan. Na een zware strijd kregen we contact met de uit het Zuiden oprukkende tanktroepen.

Twee dagen later was ik in Londen. Daar werd iedereen bij de Irene-brigade ingedeeld, maar met wat geluk kwam ik toch de volgende dag in het K.N.I.L. Onverwacht snel werd ik met eenige Engeland-vaarders naar Australië gezonden. Zodoende

acht ik mij de eerste oorlogsvrijwilliger, die uit bevrijd gebied naar het Verre Oosten werd gezonden.

In het begin van 1945 was de stemming bij de Nederlanders in Australië buitengewoon goed. Ex-geïnterneerden, die door de Amerikanen bevrijd waren, stroomden binnen. De Jap werd er uit gegooid, het ging goed, hun jarenlang lijden was niet voor niets geduldig gedragen, hun hoop en vaste overtuiging werd bewaarheid. Het jubelde in een ieders gedachten: „Indië is behouden, de vrede, het geluk zal wederkeeren”. En was daar niet de grootste gedachte, uitgesproken door onze geliefde Vorstin op 7 December 1942.

Wierp ooit iemand zich met meer geestdrift op zijn opleiding? Zaten we niet avonden in een gebroken Maleisch-Hollandsch-Engelsch mengelmoesje met onze Indische medesoldaten te keuvelen, om toch maar zoo gauw mogelijk Maleisch te kunnen spreken? Wat zogen we later gretig de militaire kennis op die onze Australische instructeurs ons bijbrachten. Hoe verlangden we om als volwaardig soldaat mee te mogen doen om ons Indië van de gele plaag te verlossen.

Toen het einde daar was, vierden we feest. Nu kon Indië weer worden het gebied, dat aan buitenlandsche overzeesche ambtenaren bij hun opleiding ten voorbeeld werd gesteld!

Het mocht niet zoo zijn. De communisten in Australië deden hun verderfelijke invloed gelden, een Japansch generaal beval zijn Javaansche vazallen hun rasgenooten in nog dieper ellende te storten, het jarenlange stelselmatig ingeënte anti-blanke venijn begon te werken. Collaborateurs kronkelden om hun hachje te redden en zetten een mom op. Maar wij, we hoopen, meenend, ons volk te kennen....

Weerlooze Christenen werden afgemaakt, stierven verbiterd. Onze oude peletons-commandant van Australië liep in een hinderlaag, hij en zijn mannen werden gebonden, levend in stukken gesneden. Slechts losse vingers en verspreide ledematen werden teruggevonden.... Maar nu zou ons volk toch wel reageeren? Nu?!

Er werd onderhandeld! Willekeur heerschte, vluchtelingen stroomden de door ons bezette gebieden binnen, zochten de oude veiligheid en rust. Er werd geconfedereerd! Veel onschuldigen vielen, hun laatste gedachte was slechts verwondering, een zich afvragen of de Jap toch niet gewonnen had, of het onder de Jap niet beter geweest was.

Er werd een ontwerp-overeenkomst opgesteld! Maar mijn Menadonesche jongens kregen bericht, dat hun vrouwen en kinderen niet meer in leven waren. Ze stelden me netelige

vragen en ik stamelde een antwoord en schaamde me, vernederd door hun verknochtheid aan onze zaak. Moet een „Goed Nederlander“ blank zijn? Mijn bruine soldaten zijn betere Nederlanders en Christenen dan een groot gedeelte hunner leermeesters!

De Kamer spreekt zich uit vóór de overeenkomst. Ik ben op patrouille, diep in de wouden en moerassen van een buitenpost. Een dorpshoofd hijscht een lang verborgen driekleur, die ons allen ontroert. Dan komt de brief van thuis, me nagestuurd per prauw. De Kamer is er vóór.... Ik spreek woorden van dank tot het dorpshoofd, uit naam van Onze Landsvrouw, van ons volk....

Maar in me hamert het: Geen afscheid kunnen nemen van mijn ouders en vrienden, haast 2½ jaar van huis, studiekansen verkeken, alles voor niets, voor niets, voor niets.

Ik voel me verraden, verraden door mijn eigen volk.

En toch? Is alles verloren? Nog moet de Grondwet gewijzigd, en daartoe de Kamer ontbonden worden. Nog behoeft de band, die onze pijlen bundelt, niet te breken.

Zal ik straks deze trouwe hoofdman en mijn jongens frank in de oogen kunnen zien en hen bedanken zonder wrange bijmaak?

Van Kalidjati tot Linggadjati

De Amsterdamsche universiteit munt als instelling van hooger onderwijs niet uit door een voorlichting, welke de noodzakelijkheid van besteding van den band tusschen Nederland en Indië op den voorgrond stelt. Aan Amsterdams' hoogeschool doceeren talrijke hoogleraren, die zich tot tolk maken van ideologieën, waarin voor een Rijksverband, in welken vorm dan ook, maar nauwelijks plaats is.

Te opmerkelijker is het daarom, dat een Indonesische student aan de Amsterdamsche hoogeschool blijk geeft van een overtuiging, waarin dit Rijksverband voorop staat.

Deze Indonesische student, Albert C. J. Ratulangie, schrijft in „Propria Cures“, het Amsterdamsch Studentenweekblad, een artikel, waarin hij van deze overtuiging op overtuigende wijze blijk geeft. Wij achten dit een zoo verheugend verschijnsel, dat wij zijn artikel hier letterlijk laten volgen.

8 Maart 1942. Het is een donkere dag als op het militaire vliegveld Kalidjati, een dertigtal kilometers ten Noorden van Bandoeng, de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Oost-Indië, Jhr. A. W. L. Tjarda van Starckenborgh Stachouwer, en de opperbevelhebber van het K.N.I.L., Generaal H. ter Poorten, tegenover den Japanschen generaal majoor Harada hun handtekening zetten onder het document, dat de onvoorwaardelijke overgave van de Nederlandsche strijdkrachten in Indië beteekent. Het roemrijke Koninklijke Nederlands-Indische Leger heeft, na een dappere strijd tegen een veelvoudige overmacht, gecapituleerd. Een groot deel van haar beste luchteenheden,

had zij reeds gegeven en verloren voor de verdediging van Singapore en Malakka, de Koninklijke Marine was in de slag om de Javazee bij de vervulling van haar hoogste plicht zoo goed als totaal ten onder gegaan.

Het rood-wit-blauw wordt neergehaald en gedurende drie en een half jaar schijnt dan de rijzende zon verzengend over onze gordel van smaragd. En we zien hoe, na de opname van Indië in Japan's Grootte Oost-Aziatische welvaartssfeer, het land steeds dieper wegzinkt in een poel van economische chaos, honger, terreur, besmettelijke ziekten, zedelijk verval.... tot dat de Jap, als hij zich verslagen weet, de kroon op zijn werk zet door de stichting van de „Republiek Indonesië“.

Er breekt een dag aan, dat het Japansche persbureau „Domei“ mededeelt, dat het den Keizer behaagd heeft, de oorlog te doen eindigen. Inderdaad is dan de Oorlog afgelopen.... in zuiver militaire zin. Voor zoover deze oorlog bestond uit de strijd tusschen de strijdkrachten van twee groepen van landen is hij afgelopen. Maar voor hen, die deze oorlog zien als de strijd tusschen twee ideologieën, democratie en fascisme, is ze nog niet ten einde. Nog steeds bestaan de bolwerken van het fascisme: Spanje, Viet Nam, de Republiek Indonesia.

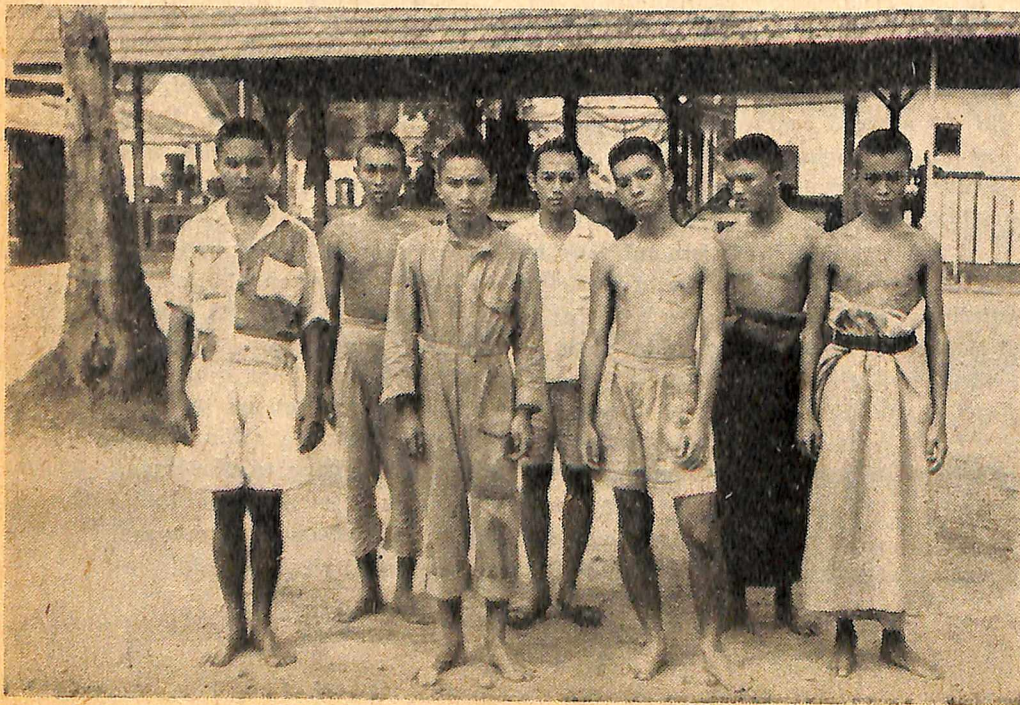
Linggadjati is een plaatsje in de buurt van Cheribon. Het ligt enkele uren rijden van Kalidjati. Moeten wij, na de les van de capitulatie bij Kalidjati, berusten in de capitulatie van Linggadjati; dit maal niet voor Japan zelf, maar voor een vazal van Japan?

Overall, waar het efficiënte herboren Koninklijk Nederlands-Indische Leger, versterkt door de moedige K.L.-bataljons, de ordeloze benden, die onder de naam T.R.I. het leger van de „Republiek“ voorstellen, verdreven heeft, zien wij orde en rust wederkeeren en de bevolking is verheugd over de terugkeer van recht en vrijheid; moeten wij toestaan, dat dit werk, met zooveel toewijding en plichtsbetrachting en offers tot stand gebracht, te niet gedaan wordt?

De verhouding tusschen Nederland en de Overzeeschë Gebiedsdeelen wordt het best vergeleken met die tusschen ouders en kinderen.

Alle maatregelen, die door de ouders getroffen worden ten opzichte van de kinderen, zijn natuurlijk in het belang van de kinderen. In zijn eerste

De gevangenen, die de Nederlandsche troepen rondom Medan maken, toonen hoe allerlei volksgroepen onder de verdwaasde en misleide terroristen vertegenwoordigd zijn. Hier van links naar rechts: Atjeher, Penang-Maleier, Minangkabauer en vier Mandailingers.

levensjaren zal het kind natuurlijk het nut van sommige ge- en verboden niet kunnen begrijpen, maar moet er zich toch aan houden. Dan komt de tijd, dat de verstandelijke ontwikkeling zoover is, dat het kind weten wil waarom dit moet en waarom dat niet mag. Om aan deze natuurlijke ontwikkeling van een opgroeiend volk tegemoet te komen, werd de Volksraad ingesteld, die als het ware de mond was, waarmee het kind kon vragen naar het waarom.

Met de jaren wordt het kind geleidelijk aan meer vrijheid en ook meer verantwoordelijkheid gelaten. Het wordt geleidelijk aan opgevoed om op eigen beenen te kunnen staan en een waardige positie in de maatschappij te bekleeden.

Maar opeens wordt het gelukkige gezin overvallen door een bende misdadigers, die de ouders gevangen houden en het kind in een volkomen crimineel milieu doen opgroeien, waar het allerlei gemeene streken leert en door de misdadigers zoo'n beetje als hulpje gebruikt wordt. bij hun lage practijken.

Als ten slotte de politie heeft afge-rekend met de bende, blijkt het kind volkomen bedorven, besteelt en slaat zijn ouders, verzwakt in gevangenschap. Een vriend van de familie, oom John neemt eenigen tijd de zorg over het kind op zich, maar heeft het druk met zijn eigen zaken en laat het zoo'n beetje zijn eigen gang gaan. Moeten de ouders nu zich aan hun verantwoordelijkheid onttrekken en zich van het kind afwenden? Of moeten zij voortgaan met de vervulling van de ouderlijke plicht en het kind opvoeden tot een deugdzaam lid van de maatschappij? Dit is de keuze, waarvoor het Nederlandsche volk thans staat.

Het loslaten van Indië beteekent voor dat gebied een voortzetting van het schrikbewind in Japansche stijl, dictatuur en terreur in de eigen vorm. Ieder, die uit Indië gerepatrieerd is in dit jaar, zal dat kunnen bevestigen. Het beteekent armoede, honger, ellende, onderdrukking van de minderheden Indo-Europeanen, Menadoneezen, Amboneezen, Chineezers. Het be-

Waar de Nederlandsche troepen recht en veiligheid herstellen en de Nederlandsche planter zijn werk voor het welvaarts herstel begint, daar volgen ook de Nederlandsche medici, die de zieken der bevolking komen helpen.

teekent voor Nederland: armoede, economische ondergang, het terugvallen op het peil van een derderangs-mogendheid, als Albanië of Liberië. Het Nederlandsche volk staat voor de keus, zich in de wereldgeschiedenis te beladen met eer of met schande. Met schande, door uit gemakzucht en in een Jan Salie-geest de taak te verwaarlozen, die voortspruit uit de verantwoordelijkheid, die een verbondenheid met Indië gedurende meer dan drie eeuwen, met zich medebrengt. Of met eer, door daadwerkelijk de Indonesische volkeren te verheffen, na met de „Republiek” de laatste herinneringen aan het Japansche tusschenbestuur te hebben doen verdwijnen. Wij streven naar een hechte samenwerking tusschen alle volkeren van de wereld. Laat ons dan beginnen met het leggen van een hecht Rijksverband tusschen ons en onze overzeesche rijksgenooten!

Seyss Inquart en Indië

Het Rijksinstituut beschikt over een fotocopie van het eerste rapport, dat Seyss-Inquart na zijn benoeming als Rijkscommissaris voor Nederland geschreven heeft. De uitgave „Nederland in oorlogstijd” publiceert een passage die over de verhouding tusschen Nederland en Indië handelt. Dit historisch document dient wel bewaard te blijven.

De instructie van Seyss Inquart luidde:

Met de benoeming tot Rijkscommissaris is de opdracht gegeven, in het belang van het Rijk de openbare orde te handhaven en het openbare leven te beveiligen, en hieraan is de taak verbonden om Nederland, dat met het oog op het behoud van Nederlandsch-Indische gebiedsdeelen, als onafhankelijk moet worden beschouwd — afgezien van de militaire veiligheidsmaatregelen — economisch zooveel mogelijk aan het Rijk te binden.

Aan Seyss Inquart's rapport is het volgende ontleend:

„Er wordt een poging ondernomen de verbinding met Nederlandsch-Indië op te nemen. Op de gewone golflengte worden dagelijks uitzendingen georganiseerd, die vooral ook nieuws uit het vaderland, ja zelfs berichten over afzonderlijke personen en families brengen, zoodat men kan aannemen, dat de Nederlanders in Nederlandsch-Indië mettertijd hun toestellen op deze golflengte zullen afstemmen.

Reeds nu kan men met eenige zekerheid zeggen, dat het een kwestie van tijd is wanneer het Nederlandsche volk, ook in zijn politieke wilsvorming, voor het programma van een onafhankelijk Nederland met Ned. Indië in nauwe verbinding met het Rijk (financieele en economische unie) kan worden gewonnen. De beslissing is in laatste instantie afhankelijk van de koningskwestie. De ontwikkeling hiervan is reeds zoover dat enkele toonaangevende personen inzien, dat Koningin Wil-

helmina deze ontwikkeling belemmert en dat ook kroonprinses Juliana gezien haar huwelijk met Biesterfeld, eigenlijk niet meer in aanmerking komt. De koningsgezinden spreken daarom alleen nog maar van het vasthouden aan het Huis van Oranje en er gaan reeds enkele stemmen op om een regent aan te stellen die de zaken moet behartigen totdat de koningskwestie rijp is voor een definitieve beslissing.

Geen enkele manifestatie voor de Koningin maar ook voor het Huis van Oranje, waar dit immers slechts vertegenwoordigd wordt door de met Biesterfeld gehuwde kroonprinses Juliana, wordt meer geduld, met de motiveering, dat de Koningin haar plaats in het vijandelijk kamp blijft innemen en zich niet verzet tegen de Engelsche luchtaanvallen op Nederland. Van het standpunt der bezettende macht kan men dezelfde waarde hechten aan een manifestatie voor de Koningin als b.v. aan een manifestatie voor Churchill. Dit standpunt zal met toenemende scherpte gehandhaafd worden. Daar de Koningin blijkbaar van zins is op de Nederlandsch-Indische kringen te steunen, dreigt het gevaar, dat door deze legitimistische richting de breuk tusschen Nederland en Ned.-Indië nader komt. Ook voor deze argumenten toonen de Nederlanders een groeiend begrip en het is eigenlijk aan geen twijfel meer onderhevig dat de Nederlanders, althans in Europa, bereid zouden zijn de Koningin, waarschijnlijk ook de Prinses, op te geven, als het Rijk zou kunnen garandeeren dat Ned.-Indië, ook bij eventueele aanvalspogingen van de Vereenigde Staten of Japan, voor Nederland behouden zal blijven”.

Men kan zich — achteraf — slechts verbazen over het feit, dat de Duitschers zich zóo volkomen in de gezindheid van het Nederlandsche volk konden vergissen, gelijk uit dit ergerlijke stuk van wijlen Seyss Inquart blijkt.

Binnen de door onze soldaten beschermde gebieden begint hier en daar een onderneming te werken. De machines, die onbeschadigd bleven, zijn voor een deel weer gaan draaien en met het herstel van de tuinen is een begin gemaakt. Een paar oudere en ervaren planters wonen samen met de jonge employé's in de resten van de vroegere plantershuizen. De inheemsche werkkrachten, die zich eerst aarzelend kwamen melden, stroomden nu naar de ondernemingen toe, begeerig naar het lang gemiste geluk van veiligheid, geregelde inkomsten, kleeding en voedsel.

De planters riskeeren vaak veel. Ze zijn doorgedrongen in hun oude ondernemingen tot vlak achter den rug onzer soldaten, die de uiterste grens van het gebied beschermen. Plotse linge overvallen blijven mogelijk, daar de waakzaamste verdediging der aan het bestand gebonden troepen niet altijd offensieve acties kon voorkomen. De verbindingen zijn slecht. De employé's loopen gewapend door de tuinen of in hun fabriek, maar ze werken hard, vol enthousiasme voor hun vak en voor het land.

Op de onderneming en in de kampongs rondom begint het leven weer op te bloeien. De lang onderdrukte opgewektheid van het eenvoudige volk komt weer vrij en geeft meer kleur aan het landschap. De menschen zijn weer vroolijk, omdat ze voldoende kunnen eten en rustig hun strootje kunnen rooken, terwijl ze eindeloze gesprekken houden; ze zijn blij omdat de jute zakken, die hun kleeding uitmaakten, voor een deel vervangen zijn door kleurige baadjes en omdat ze geen zorgen hoeven te hebben voor den dag van morgen.

Die zorgen heeft de toean van de onderneming. Hij durft ze aan. Er wordt weer een radertje ingeschakeld in de productiemachine van de wereld. Het gaat heel moeilijk en nog langzaam, maar het werk wordt gedaan door bekwame mannen met grooten wil. Lange rijen rubberboomen worden weer naar de eischen van het vak gekerfd en de eerste balen koffie en kisten thee zijn verzonden.

Dit is de trots van den ondernemer.

Deze trots is pas te begrijpen indien men de moeilijkheden kent, die hij moest overwinnen. De papieren, die hij moest veroveren om op zijn onderneming te komen en te kunnen beginnen, zijn niet te tellen. Hij moest de machines laten draaien, voor welke geen vaklieden beschikbaar waren. Hij moest werkvolk aantrekken, dat het werken eenigszins had verleerd en het daarna selecteeren. Hij moest rijst voor hen hebben en kleeding, onderdak voor zijn employé's en brandstof voor zijn fabriek. En auto-materiaal voor den aanvoer en honderd andere dingen. Indien men op de hoogte is van de toestanden hier, weet men, dat het vrijwel onmogelijk is al deze voornemens ten uitvoer te brengen.

Ze zijn ten uitvoer gebracht.

En zoo heeft de planter niet alleen bereikt, dat zijn onderneming begon te draaien met de resten der machines, met nog

onwennig personeel, met een enkel gehavend huis en anderhalve vrachtauto, hij heeft niet alleen bereikt, dat een paar Nederlanders den zwaren pioniersarbeid der productie konden gaan verrichten, maar hij heeft bovendien een kleine streek weer doen opbloeien en een paar duizend menschen het eenvoudig geluk van een verzorgd leven gebracht.

Hij is geen engel, die ondernemer of planter en niet in de eerste plaats altruïst. Hij zal het loon wenschen voor zijn harden en eenzamen arbeid, maar hij heeft de eigenschap, dat zijn werk hem geen voldoening geeft, zoolang de man, die van hem afhankelijk is, aan vreugde tekort komt. Bovendien houdt hij van deze eenvoudige menschen; niet, omdat hij zoo goed of weekhartig is, maar omdat men op den duur hun charme en hun onzegbare gratie niet kan weerstaan. Hij houdt van hen, maar hij kent hen, met hun vriendelijkheid, hun lichtzinnigheid en al hun streekjes en streken.

Zoo is hij bezig een klein gebied langzaam en voorzichtig met bekwame hand terug te brengen in de wereldhuishouding, een gebied waar een paar schoorsteenen rooken en de menschen kunnen eten en lachen.

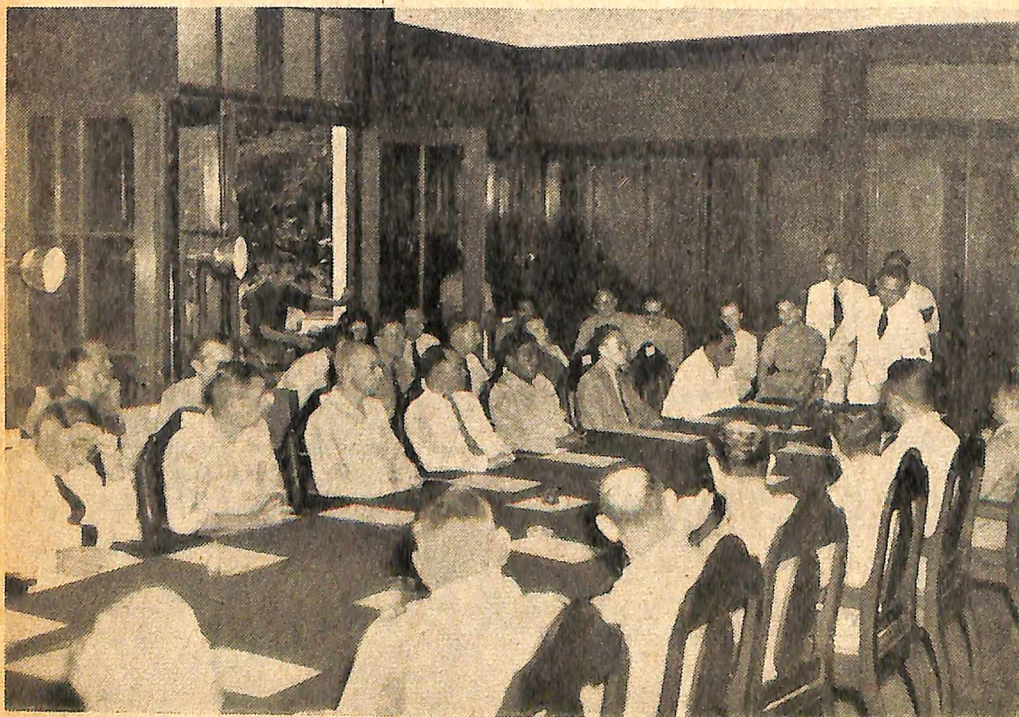
Het is zijn triomf, dat hij zijn doel zal bereiken. Alleen hij, die den chaos kende en den afgrond van leed, weet dat deze triomf gerechtvaardigd is.

De planter spreekt niet veel over politiek. Er zijn andere dingen, die hem bezig houden. Hij moet weer brandstof hebben en rijst. En textiel voor het werkvolk. De ontwerp-overeenkomst en de openbaringen van den heer Logemann c.s. betreffende de bijzondere geestesgesteldheid van het Indonesische volk blijven vrijwel buiten bespreking. Zijn rustig schouderophalen spreekt boekdeelen. Hij weet, dat de republiek het einde zou beteekenen van zijn arbeid en de hel voor het volk. Voor onze soldaten heeft hij groote achting. Hij weet, dat hij slechts kan werken bij de gratie van hun aanwezigheid en hij waardeert hun moed en uithoudingsvermogen, zooals mannen waardeering hebben voor mannen.

Indië is een geteisterd land. De welvaart is tot het laagste peil teruggebracht. De bezetting heeft daartoe veel bijgedragen, de republiek deed de rest. Maar hier en daar wordt de kiem gelegd van een nieuwe welvaart, van een menschaardig bestaan. Het is daar waar de stoottroepen van onze productie tot den aanval zijn overgegaan. Het geeft ons de hoop voor de toekomst. Er is voor den Nederlander blijkbaar geen puinhoop, waarop hij niet kan bouwen en geen chaos, waarin hij geen orde kan scheppen, Als hij wil.

En hij zal willen, indien hem daartoe vrijelijk de gelegenheid wordt gegeven. Hij zal die gelegenheid niet hebben in een dusdanige republiek, waar hij nooit zeker zal zijn, dat niet morgen wordt afgebroken, wat hij heden heeft gebouwd.

Java en Sumatra hebben de bekwamheid en de werkkraft van onzen ondernemer bitter van noode. Hij zal met harde inspanning en veel initiatief wellicht deze landen weer productief en bewoonbaar kunnen maken. In een republiek, waarin chaos heerscht, zijn zij verloren.

De installatie in het „voormalige” gebouw van den voorhands ook „voormaligen” Raad van Indië te Batavia van het „Constructiekabinet” van de voorloopige Republiek Oost-Indonesië, door de regeering-Van Mook uitgeroepen. Aan de regeeringstafel van links naar rechts: Mr J. H. v. Hoogstraten, directeur van Economische Zaken, Mr A. C. Gieben, directeur van Justitie, Mr Arons, wvd directeur van Financiën en Thesaurier-Generaal, G. R. Pantouw, minister van Voorlichting van Oost-Indonesië, kapitein J. Tahija, minister van Sociale Zaken, E. D. Dengah, minister van Verkeer en Waterstaat, Nadjamoedin daeng Malewa, minister-president en minister van Economische Zaken.

Een brief uit Zuid-Celebes

(Van een correspondent)

Ten tijde van de Japansche capitulatie was het in Zuid Celebes rustig. Zoo rustig zelfs dat de Nederlandsch-Indische regeering, zich niet bewust van eenig onmiddellijk gevaar, geen overdadige aandacht besteedde aan het gebiedsdeel en tot overmaat van ramp een veel te leidzame houding aannam ten opzichte van de revolutie op Java. Men krijgt den indruk dat de regeering van het standpunt uitging dat aan de betreffende gebieden in de Groote Oost — toch loyaal — geen verdere aandacht besteed hoeide te worden. Hetgeen tot uiting kwam in de wel zeer karige toewijzingen die vooral ook Ambon en Menado in het afgelopen jaar op het gebied van de eerste levensbehoeften hebben gekregen. Deze verontachtzaming heeft verstrekkende gevolgen gehad, niet alleen voor Zuid Celebes zelf doch ook voor het geheele gebied bekend onder de naam de Groote Oost, alwaar het vertrouwen in de Nederlanders onder de eenvoudige bevolking geschokt werd.

Wat was namelijk het geval? De Republiek, zooals altijd een handig gebruik makend van de fouten der Nederlandsch Indische Regeering, stuurde met bekwame spoed politieke agitatoren naar de Java omringende eilanden.

En er werd in Zuid Celebes een vruchtbaar terrein gevonden voor dergelijke practijken. Niet zoozeer doordat de bevolking sympathie gevoelde voor de Javaansche afgezanten of de door hen gepropageerde revolutie, doch wel als gevolg van de volgende feiten en de daaruit voortvloeiende omstandigheden. Er was na de ineenstorting van het Japansche Keizerrijk en nadat de daaropvolgende vreugderoos geluwd was een zekere matheid onder de bevolking te bespeuren. De werklust was er uit. Men ging op zijn lauweren rusten in de verwachting dat nu de Nederlanders weer het bestuur hadden overgenomen binnen afzienbare tijd de oude welvarende toestand zou weerkeeren, zonder ervan doordrongen te zijn dat slechts moeizamen arbeid zou kunnen opbouwen hetgeen de welvaartssfeer vernietigd had. En dan was daar als tweede voorname factor: het practisch volkomen gemis aan eenig effectief Nederlandsch machtsapparaat en de lijdzame houding der regeering ten opzichte van de revolutionaire leiders, zoodat het volk van Zuid Celebes uit zelfbehoud, hoewel schoorvoetend, zich aansloot bij de republikeinen, aangezien zij zich tegen de groote overmacht niet opgewassen voelde als gevolg van het uitblijven van eenige Nederlandsche garantie van lijf en goed.

Pas de laatste maanden wordt krachtig opgetreden tegen infiltrerende benden. De gevolgen en de opluchting onder de bevolking zijn direct voelbaar geworden. Daadwerkelijk helpt men mee aan de bestrijding van de roofbenden. Organiseert eigen veiligheidskorpsen en overal waar de soldaten van het oude vertrouwde leger het K.N.I.L. verschijnen, worden zij door de bevolking met gejuich ontvangen. En in al de gebieden waar vrije meningsuiting mogelijk is blijkt al gauw, na eerst een voorzichtig polsen — de vrees voor represailles zit er diep in —, dat het overgrote deel der bevolking zeker niet in de Repoebliek Indonesia opgenomen wenschte te worden.

Het overgrote deel der Nederlanders in Indië ziet voor zich geboekstaafd en bewezen haar overtuiging dat de republikeinische leiders in de buitengewesten in hun streven practisch gesproken alleen staan en in geen deele de wenschen en verlangens van een ook maar eenigszins voldoende aantal volgelingen kenbaar maken. Steeds meer blijkt dat de stem, welke Zuid Celebes te Malino en Den Pasar heeft laten hooren de stem van een enkele politieke figuur was, die geenszins de stem van het volk trachtte te vertolken.

Het in het vorengaande betoogde komt wel het beste tot uiting in de sobere communiqué's welke van militaire zijde over de zuiveringsacties in Zuid Celebes worden gegeven. Uit

Het prachtige werk van „Nederland Helpt Indië” wordt krachtig voortgezet. Ook Uw bijdrage, lezer, wordt gaarne ingewacht.

de stroom van berichten welke uit het gebiedsdeel komen, verdient een enkele meer dan normale belangstelling, omdat zij in zoo weinig woorden zooveel zegt.

„Opgejaagd door militairen en de bevolking bleek de bende met vuurwapens bewapend niet in staat, zich voedsel te verschaffen, waarop zij noordwaarts trachtte uit te wijken, waarbij de route langs Makassar werd gevolgd. Als gevolg van de zeer goede samenwerking tusschen de bevolking en het KNIL werden de bewegingen der bende gesignaleerd en kon het tot een treffen komen, leidende tot vernietiging der bende op 24 Januari ten Oosten van Makassar. Onder de dooden bevond zich een Japanner, onder de gevangenen waren verscheidene naar Celebes gezonden leden van de T.R.I. voorzien van Paspoorten, gedateerd Djokjakarta 20 December. De patrouille is door de bevolking zelf gevormd, en heeft zeer actief en dapper aan den strijd deel genomen”.

Een nog meer verheugend feit is wel, dat ook wanneer geen KNIL patrouille in de buurt is, de bevolking actief optreedt tegen rondzwervende benden en met de haar ter beschikking staande primitieve wapens reeds verschillende successen heeft geboekt.

Sprekend voor Radio-Makassar onthulde een T.R.I.-officier, de eerste luitenant Abdullatief, dat hij eind October van Java naar Celebes was gezonden voor het voeren van den Guerilla strijd, doch dat het ondoenlijk was de strijd voort te zetten, waarvan de bevolking het slachtoffer werd. De met idealen begonnen strijd onttaarde doorgaans in een terreur uitgeoefend op de eigen bevolking. Onder de verschillende strijdgroepen, welke zonder eenige samenhang vochten, bevonden zich losgelaten misdadigers uit de Noesakambangan gevangenis, die zonder eenige tucht waren. Door het verzet van de bevolking en als gevolg van hun inferieure bewapening waren de strijdgroepen niet in staat tegen de gemoderniseerde KNIL patrouilles stand te houden, weshalve hij, sprekende uit ervaring en na het door hem verkregen inzicht, allen toeriep naar hun geregelde arbeid terug te keeren en samen te werken om de veroorzaakte ellende weg te nemen. Aldus Abdullatief, die voordat hij bij de T.R.I. in dienst kwam medisch student was.

Er is hieruit slechts één conclusie te trekken. Een standvastige principieele politiek en een krachtadig optreden tegen onverantwoordelijk elementen opdat het goedwillende deel der bevolking in vrijheid en op democratische wijze zijn meening kenbaar kan maken, zoodat men over geheel Nederlandsch-Indië een zuiver beeld kan krijgen van de politieke stroomingen onder haar zoozeer uit eenlopende bevolkingsgroepen en opdat de voorwaarden geschapen worden, voor een snellen wederopbouw van het land dat van de oorlog en het daaropvolgende machtsvacuum toch al zooveel geleden heeft.

Het gebeurde te Buitenzorg

Thans is eindelijk het strafrechterlijk onderzoek begonnen naar de afschuwelijke gebeurtenissen, welke te Buitenzorg lang nadat de Japanners verjaagd waren, konden plaats vinden. Naar veler meening ontbraken in de beklagdenbank enkele figuren. Met name die figuren, die er aansprakelijk voor zijn dat men lange maanden achtereen in Buitenzorg toestanden van anarchie, terreur en willekeur heeft laten voortbestaan, ondanks het feit dat Buitenzorg al zeer spoedig door Engelsche en Britsch-Indische troepen werd bezet.

Wat bij het gerechtelijk onderzoek, ingesteld door een hoofdambtenaar van het Parket in opdracht van den procureur-generaal aan het licht kwam, is dermate ontstellend, en werpt een zoo schrill licht op het gevoerde beleid, dat wij aan de Indische bladen een sobere samenvatting van de resultaten van dit officieele onderzoek ontleenen.

In de eerste plaats is klaarheid gekomen omtrent den aanslag op de vier Australische officieren in April 1946. Deze officieren, die onderzoek moesten doen naar oorlogsmisdaden, werden, terwijl zij in de auto zaten, aangevallen, waarbij twee hunner direct werden gedood. De twee anderen, captain Collins en Squadron-leader Burchall, wisten te ontvluchten: Collins slaagde er in een Japanschen wachtpost te bereiken, doch Burchall werd weer gevangen genomen en later op 17 April 1946 op last van majoor Toha, bataljonscommandant der T.R.I. gefusilleerd.

De aanval op de auto werd gedaan door de T.R.I.-officieren de luitenants Moestomi en Soebadri, met de soldaten Oebo en Koestmian en de Japansche deserteurs Karta en Roesli.

Deze verklaringen werden aangelegd door de republikeinschen inspecteur van politie Joenoës, hoofd van de Politie Negara te Buitenzorg en worden gedekt door de gelijklopende verklaringen der andere arrestanten. Joenoës vertelde verder, dat in opdracht van commissaris Enoch, technisch leider der politie, het onderzoek zóó moest worden geleid, dat alle schuld op de schouders der twee Japanners viel.

De republikeinsche „resident” Barnas zeide o.m., dat deze Japanners nooit levend in handen der geallieerden mochten vallen, aangezien zij te veel wisten. Beiden hebben later, zooals door de republikeinsche autoriteiten werd gemeld, zoogenaamd „zelfmoord” gepleegd door een handgranaat in hun cel. De Indonesische daders bleven allen op vrije voeten.

„Resident” Barnas werd, aangezien door premier Sjahrir en den republikeinschen procureur-generaal tegen deze wijze van „onderzoek” protest werd aangeteekend, gearresteerd en naar Djocja gebracht om terecht te staan. Kort daarna werd een neef van den „resident” Tirtawinata plotseling van Buitenzorg naar Djocja overgeplaatst, waar hij tot landrechter werd gebombardeerd en zijn eigen oom moest berechten. Waarop „resident” Barnas prompt werd vrijgesproken en veertien dagen na zijn arrestatie weer op vrije voeten was....

„Resident” Barnas had naar aanleiding van den moord op de Australiërs nog gezegd, dat de ware toedracht vooral niet mocht worden bekend gemaakt, aangezien het hier ging „om het lot van de republiek”.

Over den moord op dokter Tumbelaka deelde inspecteur Joenoës het volgende mede:

Dr. Tumbelaka werd door drie leden van de politie Tentara gearresteerd, omdat hij met Nica-geld betaalde. Bij fouilleering vond men op hem een Amacab-pas met twee Nederlandsche leeuwen, ten name van dr. Tumbelaka. Hoewel hij zeide dokter te zijn en niets met politiek te maken te hebben, liet men hem niet gaan, maar bracht hem via Kebon Kopi naar den rubber-tuin Pagentongan. Een aantal belangstellenden had zich onder-tusschen bij de politiemenschen gevoegd. Dr. Tumbelaka wist den eersten golok-slag met zijn arm af te weren en probeerde zich daarna te verdedigen door met steenen te gooien, waarop hij werd neergeschoten en begraven in de buurt van het huis van Kiai Talak. Inspecteur Joenoës heeft daarop Rasoep, den hoofddader bij dezen moord, gearresteerd, doch moest hem later aan de politie Tentara uitleveren, hoewel de moord in Joenoës' ressort was geschied. Rasoep werd toen door het hoofd der Politie Tentara, Moesa, weer vrijgelaten.... Protesten van Joenoës bij commissaris Enoch ontlokten slechts de uitlatingen: „Laat maar, het zijn maar Nica-spionnen”.

Inspecteur Joenoës, die uit angst voor eigen veiligheid zich niet tegen de orders van zijn meerderen durfde te verzetten, verklaarde voorts nog, dat de geheele terroristische situatie in Buitenzorg te wijten was aan openlijke en geheime instructies van de opeenvolgende „residenten” Barnas, dr. Moerdjani en Baos.

De inspecteur van de „Polisie Negara”, Joenoës, legde ook nog verklaringen af omtrent den clandestienen aankoop van wapenen te Buitenzorg, hetgeen geschiedde tegen de met de geallieerden getroffen regeling in. Van hoogerhand werd opdracht gegeven om wapenen te koopen, onverschillig op welke wijze. Daar brigadier MacDonald order had gegeven, dat de republikeinsche politie slechts karabijnen, pistolen en klewangs in haar bezit mocht hebben, moesten deze aankopen clandestien geschieden. De fondsen waren afkomstig van „resident” Gaos en „commissaris” Enoch. Verscheidene malen werden bedragen van f 100.000 Jap. Crt. verstrekt. Een gemakkelijker methode was echter het stelen van wapens van Britsch-Indische militairen, die daartoe eerst door de liefjes van politie-agenten werden meegelokt, een methode, die veelvuldig werd toegepast.

In October 1946 kwam er gelegenheid om wapenen te koopen van een Britschen kapitein en een zekeren luitenant Spendlove. Joenoës zelf heeft de chèque voor dezen luitenant uitgeschreven.

Voor den aanval op het Nederlandsche convooi van Batavia naar Bandoeng op 16 Juli 1946 moest de „polisie Negara” in opdracht van de T.R.I. 22 man leveren. Weigeren durfde Joenoës niet. Overste Kawilarang, commandant van de T.R.I. in West-Java (een gewezen leerling van de militaire academie te Bandoeng) was oppermachtig en had den volledigen steun van Djocja achter zich. De politie moest ook de bibit leveren voor de T.R.I.

In October 1945, vlak na de Japansche capitulatie, ging men in de gevangenis te Buitenzorg na, wie van de daar aanwezige gevangenen voor de republiek was, welke dan in vrijheid werden gesteld.

Van de overigen werden acht Europeanen vermoord in den nacht van 19 op 20 October.

De politie onderzocht geregeld burgers op het bezit van Nica-geld en Nica-passen. Acht Indonesiërs werden op grond van die onderzoekingen als Nica-spion vermoord. Onder hen bevond zich ook een baboe van het paleis van den luitenant-gouverneur-generaal, die een bezoek wou brengen aan bloedverwanten in Soekaboemi. Het was voorts ook de Buitenzorgsche politie, die den aanval pleegde op het Nederlandsche detachement te Kali Bata.

Tot zoover dit vernietigende relaas, dat slechts een algemeen beeld geeft van de situatie te Buitenzorg tot op het oogenblik dat kolonel Thompson zijn maatregelen nam. Vele misdrijven, welke tijdens de verhooren aan het licht kwamen, zijn hier niet beschreven; het onderzoek is nog in vollen gang.

Prinsessedag in Indië

In Batavia is aan de vreugde over de voorspoedige geboorte van prinses Maria Christina op verrassend geestdriftige wijze uiting gegeven. Verrassend.... omdat zóó algemeen met rood-wit-blauw en oranje werd gevlagd, dat sommige stadswijken een ware vlaggenzee schenen. Verrassend.... omdat de vlaggentooi zich niet tot de puur-Europesche wijken bepaalde.

Natuurlijk zou vóór 1941 deze feestvreugde volkomen normaal zijn geweest: in Indië placht men de Oranje-feesten vol toegewijde vreugde te vieren. Dat in een stad echter, waar het rood-wit nog op verscheidene gebouwen prijkt en waar in sommige kringen een geest heerscht, die daaraan geen aanstoot neemt, een zoo krachtig, spontaan en warm blijk van liefde voor ons Vorstenhuis tot uiting kwam, moet in DEZEN tijd een blijde verrassing heeten.

Ook in talrijke andere plaatsen in den archipel is de geboorte van Marijke met groote hartelijkheid gevierd. Zoozeer, dat de wel uiterst sobere telegrafische berichtgeving terzake opviel — er worden wel duizenden woorden geseind over MINDER verheugende verschijnselen in Indië....

Het spreekt vanzelf, dat ook de Koninklijke Vereeniging „Oost en West” zich bij de ingezetenen van het Koninkrijk van elken landaard schaart, die het Kroonprinselijk Paar en onze volken gelukwensen met de geboorte van ons vierde Prinsenkind.

Een vergeten eiland

In het „orgaan van den Leger-Voorlichtings-Dienst in Indië” komt het volgende artikel voor, dat een beeld geeft van Sabang, midden Februari 1947.

Daar waar de golven van de Indische Oceaan voor de eerste maal de kusten van onze Indische Archipel omspoelen, ligt het eiland Poeloe Weh, ten onrechte door velen Sabang genoemd. Gelegen aan de noordpunt van het eiland Sumatra was het destijds vooral bekend, omdat de reizigers voor Indië hier hun eerste indrukken kregen over dat verre vreemde land, dat in vele gevallen voor hen een tweede vaderland zou worden. De haven van Sabang, gelegen in de baai van die naam, was wereldberoemd en gaf, door hoge bergen omringd, aan vele schepen een veilige landingsplaats.

Ook in de afgelopen oorlog stond Sabang in het brandpunt der belangstelling. Tijdens de Japansche bezetting van Nederlands-Oost-Indië maakten de heeren van Nippon van het eiland een vestingwerk, zooals wij in deze omgeving geen tweede vinden kunnen. Nu zijn de plannen der Asmogendheden voor ons een open boek en daarom weten wij, dat Sabang moest dienen als springplank voor de verdere invasie in Britsch-Indië, waarbij het als basis zeer goed te gebruiken was. Het eiland Poeloe Weh beschikt over een klein, maar zeer goed vliegveld. Langs de geheele kust had de Jap een soort Atlantik-wal gebouwd, een keten van fortificatiën voorzien van alle moderne verdedigingswerken, zooals tankvallen, mijnevelden e.d. Verschillende geallieerde officieren, die na de capitulatie een bezoek aan het eiland brachten, noemden het: „Het Okinawa van Indië”. Velen van ons zullen zich nog de gedurfde aanval der gecombineerde geallieerde vloten herinneren op dit zoo machtige steunpunt der Japansche heerschappij.

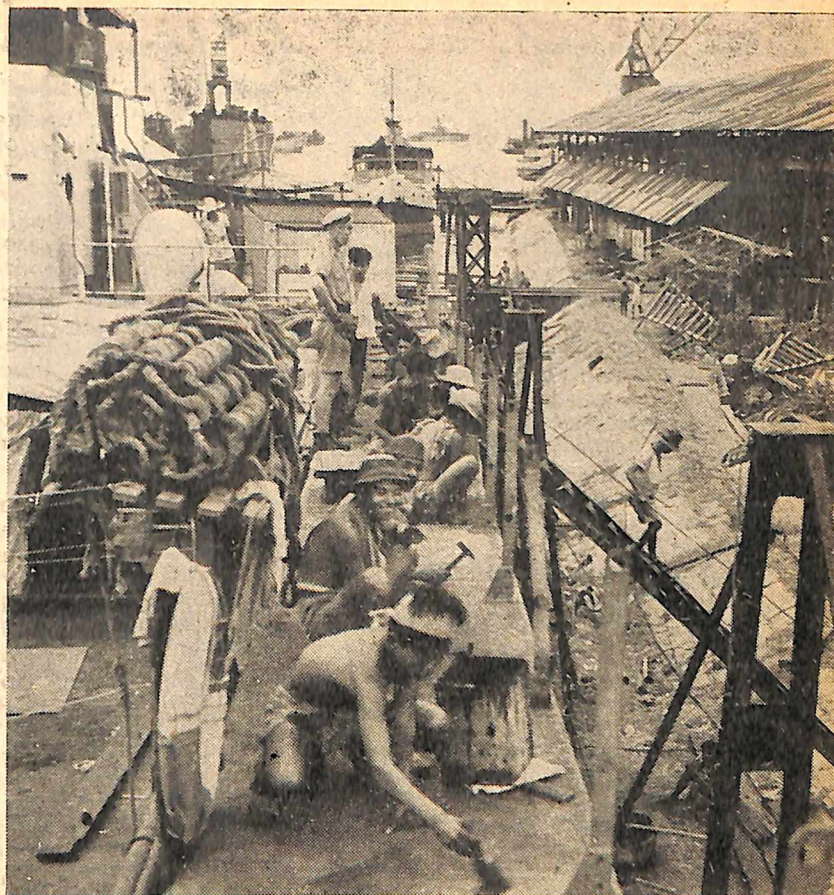
En vele maanden na de bevrijding van het eiland zijn onze soldaten bezig om dat, wat niet gebruikt kan worden op te ruimen. Honderden mijnen en granaten verdwijnen wekelijks in zee, vestingwerken worden gesloopt, waarbij men op dit schaars bewoonde eiland met zijn tekort aan arbeidskrachten gaarne gebruik maakt van de Japansche krijgsgevangenen, die hier op Poeloe Weh in een kamp zijn opgeborgen. Zoo wordt door afbraak meegewerkt aan de zoo noodige opbouw.

Het is zeer stil in deze, eens zoo druk bezochte, wereldhaven. Als we 's avonds bij een prachtige zonsondergang op het terras der vroegere „Sabang-club” over de baai staren, komen er gedachten in ons op. Gedachten of het wel weer zoo worden zal als weleer. Nog staan daar beneden aan de kade de groote kranen met hun machtige grijparmen. Nog staan daar de groote pakhuizen gereed om groote voorraden goederen, bestemd voor het Sumatraans achterland, op te nemen.

De bezettingstroepen, onder leiding van den Commandant, Majoor Kloprogge, genieten, na het harde dagelijksche werk van de rust. De rust die over het geheele eiland waart. Hier is geen avondklok. Hier hoort men 's nachts niet schieten. Hier loopen geen verdwaasde en verdoelde lieden rond met moord en doodslag op hun geweten. Hier breekt men zich niet het hoofd over bestandsvoorwaarden en demarcatielijnen. Maar rust en orde heerschen op het eiland, dat zich langzaam herstelt van de zware slagen, die het werden toegebracht.

Maar veel is er nog dat herinnert aan de nachtmerrie der Tenno Heika.

En wel in de eerste plaats de vele Japansche en Koreaansche krijgsgevangenen, die in het kamp op Poeloe Weh hun berechting als oorlogsmisdadiger afwachten. Met deze berech-

Aan het herstel van de Droogdok Maatschappij te Tandjong Priok is zoo hard gewerkt, dat het bedrijf geheel hervat kon worden.

ting is inmiddels een begin gemaakt en wij lezen nog deze week in de nieuwsbladen, dat de temporaire krijgsraad te Medan met haar zittingen begonnen was. Het vooronderzoek is in de meeste gevallen reeds gesloten.

De bevolking van het eiland aanvaardt het gezag. Zij arbeiden in samenwerking met de Nederlanders, wetend dat het Woord van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina ook voor hen gesproken is. De enkele aan de terreur der overval ontsnapte Indonesiërs vertellen 's avonds in de warong over hun belevenissen in „het land der Generaals”, zooals de Republikeinsche voorman Dr. Gani Sumatra noemde. Dan voelen de inwoners van Poeloe Weh zich gerust en spreken vol trots over het mooie werk der „kompie” en over de levensbehoeften, welke zij door bemiddeling van de Nederlandsch-Indische Regeering ontvangen.

Een enkele boot brengt nu een bezoek aan Sabang en voorziet de bezettingstroepen van het noodige. Iedere Vrijdagmiddag heerscht er op het vliegveld een gezellige drukte, die eenigszins doet denken aan de aankomst van de mailboot uit vroegere jaren. Dan komt het wekelijksche vliegtuig van Medan binnen en de meeste inwoners van Sabang maken zich op om eventuele kennissen te begroeten en hen een onderdak te verschaffen. Tevens treffen wij dan vaak een bezoekend Aalmoezenier of Veldprediker, terwijl Welfare zorgt, dat Sabang eens weer de beschikking krijgt over een film of enkele nieuwe gramfoonplaten.

Als een eenzame wachter staat Poeloe Weh aan de rand van het strijdtooneel. Wij nemen op het vliegveld afscheid van de mannen van Sabang. Wij cirkelen nog eenige malen over het eiland. Op de startbaan staat een groepje militairen en wuivend gaan de armen in de hoogte. Het is als een belofte. Ze willen ons zeggen dat het in orde komt.

De baai is leeg, de kaden zijn verlaten, de schepen ontbreken. Maar Sabang weet, dat het niet lang meer zal duren....

Curaçaosche Kroniek

Ds. Eldermans

DOMINE ELDERMANS is van Curaçao vertrokken. Hij gaat zich, ambteloos, in Brazilië vestigen. „De Kerk in het Fort”, oudste Protestantsche kerk in Nederlandsch West-Indië, verliest een merkwaardig en terecht geliefd, bezielend „leider”. Eldermans stond ook in Suriname. Meer dan een kwart eeuw gaf hij mede leiding aan het geestelijk leven van Nederlandsch West-Indië. Een schilderachtige figuur: letterlijk en naar den geest. Ook op kunstzinnig en wetenschappelijk gebied had hij groote verdiensten. „Beurs- en Nieuwsberichten” schreef bij zijn heengaan:

„Zocht hij de waarheid in de allereerste plaats in het Evangelie, hij had behoefte zijn diep-religieuze overtuiging intellectueel te omkleeden met de resultaten van het moderne denken, zooals het zich in wijsbegeerte en wetenschap uit. Met groote belangstelling volgde hij de ontwikkeling der natuurwetenschappen en wie hem kenden, konden hem wel eens vinden achter zijn telescoop het hemelruim afzoekende. Of hij verdiepte zich in de resultaten van de onderzoekingen van Albert Einstein of andere geleerden, die ons een denkbeeld hebben kunnen geven van de eigenlijke structuur van het stoffelijk heelal en van het atoom, dat wonderlijke heelal in het klein.

Doch bij dat alles ging het hem, indien wij het goed hebben begrepen, om het naspeuren van de werkingen van de geest Gods in de natuur. Die ons niet alleen in het Heilige Boek, maar ook in Zijn levende schepping Zijn geheimen openbaart. De ondergrond van deze zuchte naar kennis was de zucht om Hem beter te leeren kennen, in Wiens dienst hij zich gesteld had. Zoo ook mogen wij, naar wij vermoeden, de activiteit van Ds. Eldermans op kunstzinnig gebied zien. Waar wetenschap hem waarheid openbaarde, daar openbaarde hem Gods natuur Zijn Wezen in een ander aanzicht, dat van schoonheid. En zat hij 's avonds achter de telescoop om van uit de aardse duisternis de onpeilbare diepten van het heelal te doorzoeken, waar de vele lichtende sterren en andere hemellichamen hun harmonie der sferen zingen, overdag greep hij van tijd tot tijd naar penseel en schilderdoos en kon men hem in het heerlijke Curaçaosche licht achter zijn ezel zien zitten om een andere harmonie af te beelden, de schoonheid van het Curaçaosche landschap”. Dominé Bos, die onlangs op Curaçao was, zal den heer Eldermans opvolgen.

Mr. E. J. Burger

Mr. E. J. Burger is uit Nederland op Trinidad aangekomen, om zijn arbeid als assistent-secretaris-generaal van de Caraïbische Commissie te beginnen. Een belangrijke commissie, waarvan men in Nederland te weinig (of niets) weet. En derhalve belangrijk, dat een Nederlander er zulk een hooge functie in vervult. Hij was ambtenaar in Nederlandsch-Indië. Deed veel wetenschappelijk werk. Was resident op Celebes. Gedurende

drie jaar lid van den Volksraad. En gevangene van de Japanners. De Caraïbische commissie is van het grootste belang voor het Nederlandsche Rijksdeel in Caraïbië.

Onjuist.

Er waren geruchten over een poging tot revolutie in Venezuela. Of liever: van buiten af. Er zou een inval beraamd worden door een verbannen president. Het Venezulaansche blad „Ultimas Noticias” meldde, dat deze oud-president „de invasie voorbereidt met een schip en drie vliegtuigen van Bonaire uit” en het blad „El Nacional” wist te vertellen, dat „de activiteit der samenzweerders zich concentreert in de Dominikaansche Republiek en dat andere samenzweerders gerecrueteerd zouden zijn van de eilanden Curaçao en Trinidad”. Het is allemaal onwaar. De mededeelingen van beide bladen berusten op niets. Doch zelfs in deze negativiteit zijn zulke „berichten” belangrijk. Zoo dikwijls werd Curaçao betrokken bij wat aan den overal geschiedde. De groote Bolivar verbleef zelfs eenigen tijd op Curaçao. Herhaaldelijk herbergde Curaçao Venezulaansche ballingen. En wie herinnert zich niet nog Urbina's stoutigheid?

Openhartig.

De parlementaire commissie naar de West heeft op Curaçao een persconferentie gehouden. Het was een openhartige gedachtenwisseling, schrijft „Beurs- en Nieuwsberichten”. Veel belangrijks is er niet te berde gebracht. Toen (uiterst gebrekkige) nieuwsvoorziening Curaçao—Nederland v.v. ter sprake kwam, merkte Prof. H. J. A. Logeman op, dat hij in een van de dagbladen een stuk van twee kolommen had gelezen van een Nederlandschen correspondent, die in Amsterdam kennis had gemaakt met een Hongaarsche juffrouw en nu uitweidde over de bezoeken, die hij met zijn ephemere vriendin aan verschillende openbare gelegenheden in Amsterdam had gebracht. Prof. Logeman had zich afgevraagd of deze kolommen niet aan een beter doel zouden kunnen besteed worden.

Wij kennen het artikeltje waar Prof. Logeman van gewaagde, ook. Wij hebben begrepen, dat het tot de taak van een dagbladcorrespondent behoort ook stemmingsbeelden uit Nederland te schrijven. Wij hebben eveneens begrepen dat een correspondent niet voortdurend in politieken zin kan en mag schrijven en dat ook (vooral ook) „human interest-stories” door de courant moeten worden gegeven. En bovendien hebben wij begrepen, dat deze, nogal bemoeizuchtige, uitlating van een politiek-verantwoordelijke figuur naar den geest des tijds is: de blijkbaar onbedwingbare zucht-naar-censuur en bemoeizucht met andermans zaken, die inhaerent is aan het zoogenaamde „socialisme” onzer dagen. Engeland en Nederland kunnen daarover meepraten.

Nieuwjaarsrede

De Gouverneur van Curaçao heeft een belangrijke radiorede gehouden bij de intrede van het jaar 1947. In de Nederlandsche pers hebben wij daarover — zeer ten onrechte — (vrijwel) niets vernomen. De volgende korte aanhaling uit de lange rede lijkt ons alsnog de reproductie waard:

„1946 ziet ons in ons staatkundig leven een nieuwe weg inslaan. Ik heb de hoop, dat velen die weg een voor-

De Parlementaire Commissie in Curaçao begroet door den voorzitter van het Volkscomit , den heer C. Davelaar (bij de microfoon). Voorts van links naar rechts: Mr Stokla, omroep-leider van de Curam, E. Jonckheer, Statenlid, J. Corver, gouvernements-secretaris, Mr Kropman, voorzitter Parlementaire Commissie en Dr da Costa Comez.

uitgang noemen willen. Zoals ik ook weet, dat anderen aarzelen. Niet, omdat zij de vooruitgang schuwen, maar zich de vraag stellen: nemen wij de pas niet te snel? Is onze gemeenschap er rijp voor? Het is goed dat die vragen worden gesteld, want de verantwoordelijkheid van vooruitgang kan niet slechts liggen bij het Gouvernement, maar moet ten slotte gedragen worden door elke man en door iedere vrouw. Een Gouvernement kan niet sneller gaan dan de gemeenschap. Vrijwillige samenwerking is noodig bij nieuwe bestuursmethoden, want zonder wil tot medewerking is geen vooruitgang mogelijk. Zoals vooruitgang kan plaats hebben als allen willen medewerken.

Ten slotte berust de verantwoordelijkheid bij de gemeenschap, niet bij het Gouvernement. Die medewerking is de proefsteen voor ware democratie.

Democratie is ten slotte Gouvernement van het volk door het volk door eigen, vrij gekozen vertegenwoordigers en als de verantwoordelijkheid voor zoo'n Gouvernement niet door allen gevoeld wordt, zal de democratie falen. Een democratisch Gouvernement eischt harder werk, eischt meer ontwikkeling, vraagt meer visie dan welke andere bestuursvorm ook. Wij moeten niet vergeten, dat de democratische regeervorm zelfs in het oude Europa maar door weinig landen is gekend en zelfs in vele van die weinige landen maar kort heeft geduurd. Die vorm kan slechts slagen bij de volken, die hem bewust aanvaarden. Alleen beweren, dat een volk rechten heeft, bracht een volk nooit werk of brood.

De vervulling van plichten alleen kan leiden tot succes bij een regeervorm, die Nederland zoo sterk heeft nagestreefd.

De begroeting van de Parlementaire Commissie in Curaçao.

Militaire reorganisatie.

Op 1 Februari is het algemeen Militair Commando over het gebiedsdeel Curaçao gesplitst in een Zeemacht- en een Landmachtcommando respectievelijk: kapitein-luitenant ter zee H. J. Suermond/ en luitenant-kolonel Van Dun.

Hotel.

Er komt een nieuw, modern hotel op Curaçao: op Piscadera, bij Parasasa. De „olie“ heeft het terrein welwillend aangeboden aan de desbetreffende naamloze vennootschap. Dat was noodig! Het hotelwezen op Curaçao is in bedroevenden staat en Curaçao heeft op het Caraïbisch toerisme, als een zijner welvaartsbronnen het oog gevestigd. Hier is weer sprake van die Curaçaosche commercieele activiteit, die reeds zoo veel voordeel aan dit kleine, bloeiende land heeft gegeven.

Nieuw blad.

De Curaçaosche Rooms-Katholieke Partij geeft een nieuw blad uit „De Nieuwe Tijd“. Op hetzelfde formaat als het dagblad „Amigoe di Curaçao“, welks oud-redacteur Fernand de Rooy (een Surinamer) de redactionele leiding heeft. Het blad maakt een goeden indruk.

Helman.

In onze vorige bijdrage hebben wij eenige aandacht gewijd aan het vraaggesprek dat „Het Parool“ heeft gehouden met den uit de West teruggekeerden schrijver Albert Helman en aan de enormiteiten, die deze bij die gelegenheid ten beste had gegeven. Helman zeide o.a. dat de Nederlanders in de West „over het algemeen pro-Duitsch“ waren. Het Curaçaosche dagblad „Beurs- en Nieuwsberichten“ staat Helman te woord; schrijft o.a.:

„Wanneer Albert Helman dit verklaart, dan kan men zulk een uitlating niet anders qualificeeren dan van iemand die alle zin voor realiteit verloren heeft of die met diabolische „voorbachten rade“ onrust in de West wil stoken. Men heeft hem

in Curaçao tijdens zijn bezoek spoedig door gehad, zoodat zijn verdraaide berichtgeving naar Nederland hier vlug aan de kaak gesteld kon worden en men op Curaçao voor zijn manipulaties op zijn hoede kon zijn.

Waar Albert Helman zich met de politiek bemoeit slaat hij geregeld op jammerlijke wijze de plank mis“.

Filmjournaal.

Twee heeren zijn uit Nederland naar Curaçao en Suriname vertrokken om korte filmreportages te maken in beide landen voor het filmjournaal van Polygoon-Profil. De regering verleent haar moreelen en financieelen steun. Wij juichen dit toe als middel om de West nader tot het moederland te brengen. Maar de duur van het bezoek der filmheeren is te kort. Belachelijk kort. Eén maand voor de zes Antillen en Suriname. Dat had ten minste zes maanden moeten zijn. EL.

Welkom, nieuw lid!

Heeft U reeds een vriend, een familielid of een bekende in onze kring genoodigd, zoodat wij tot hem kunnen zeggen: „welkom, nieuw lid, in ons midden, welkom op onze vergaderingen, welkom in onze Koninklijke Vereniging „Oost en West“?

Heeft U reeds een Uwer vrienden of bekenden terzijde genomen en tot hem gezegd: „treedt in ons midden, sluit U bij ons aan, werkt met ons mede aan het versterken onzer vereeniging“?

Gij doet, zoo dit het geval is, zulk een nuttig werk. Ieder nieuw lid voor „Oost en West“. betekent een sterker, een beter, nuttiger „Oost en West“. Elke versterking van het ledental betekent méér dan een vergrooting van getalsterkte. Zij betekent: dat méér voor de leden gedaan kan worden, Meer lezingen, meer voordrachten, meer exposities, meer uitvoeringen, meer filmvertooningen.

Nog meer: de vergrooting van het ledental onzer afdelingen betekent in elke stad van Nederland, waar zij gevestigd zijn, een versterking van de goede gezindheid jegens Indië. Beteekent: meer belangstelling, meer genegenheid, meer liefde voor Indië. En er is nimmer een tijd in de geschiedenis geweest, waarin Indië de genegenheid van goede Nederlanders méér noodig had dan thans!

Batavia, een herboren stad

Er gaat in Indië weer een nieuw periodiek verschijnen. Het draagt den naam „IN” en zal geredigeerd worden door: dr. R. W. van Duffelen, dr. P. J. A. Idenburg en mr. K. Verboeket. Het proefnummer bevat een soort beginselverklaring, samen te vatten in: „zèlbewuste samenwerking”, waartoe dan kennis en begrip van weerszijden primaire voorwaarden zijn. Aan dat proefnummer ontleenen wij het volgende verhaal van A. Teunis, dat een beeld geeft van de veranderingen, die in Batavia sinds de terugkeer der Nederlanders ontstaan zijn.

Er heeft eens een modern dichter Berlijn vergeleken met een ontverfde vrouw. Sinds een van zijn collega's de maan meende te mogen beschouwen als een afgebeten nagel, hoeven we ons over dit soort expressiviteit niet al te ongerust meer te maken, maar toch... die ontverfde vrouw ligt me. Als ik aan het Batavia denk van een jaar geleden, dan komt me die dame voor de geest en wanneer ik dan als gentleman over haar ga schrijven, dan kan ik niet nalaten haar meteen mijn compliment te maken voor de keurige wijze waarop zij thans haar toilet weer heeft verzorgd. Waar ze de schmink, de verf en de andere boudoiracquisieten vandaan heeft gehaald, weet ik niet, maar het is haar aardig gelukt en dat verdient bewondering.

Het is natuurlijk gevaarlijk de vergelijking te ver op de spits te drijven, maar ik zou U toch willen zeggen: U moet eens probeeren een totaalbeeld van haar te krijgen, U moest haar b.v. eens vanuit de lucht kunnen zien. Een prachstad met al die witte huizen en roode daken, stuk voor stuk verpakt in fleurig groen, en daar doorheen het strakke grijs der asfaltwegen. Het is niet vriendelijk, het is niet lief, het is gedistingeerd en koel, zooals een mooie vrouw, die zich bewust is van haar schoonheid, zonder daar een ongepast gebruik van te maken.

Wanneer je dan naar beneden komt, dan merk je wel, dat er hier en daar nog wel iets hapert. In de eerste plaats die koelte. Het is nog steeds geen genoegen om 'smiddags om 12 uur uit een air-conditioned toestel te stappen en dan de hitte als een lauwe vaatdoek om je schouders geslingerd te krijgen. Maar wel is het een genoegen om je heen te kijken en dan te zien, hoe nu het vliegveld vol staat met toestellen van allerlei soort, blinkende Douglassen en doffe donkergroene transportvliegtuigen. De startbanen zijn bijna geen oogenblik vrij; het toestel naar Palembang is nog niet weg, of de Australiër zit hem al op de hielen, terwijl intusschen evacué's al weer staan te dringen rond het toestel naar Bandoeng. Het is, dat men nog weinig aandacht heeft voor uiterlijk vertoon, maar anders zouden nu zoo langzamerhand de fascinerende richtingwijzers gaan verschijnen: Amsterdam, Brisbane, Los Angeles. We staan op een luchthaven!

Vorig jaar stonden we ook op die luchthaven. Een aantal militaire kisten stond er verdekt opgesteld, je kon geen stap verzetten of een militair interesseerde zich voor je bezigheden en wanneer je naar de stad wilde, kon dat alleen gebeuren wanneer er genoeg gegadigden waren, op een militaire truck en onder militair geleide.

Je reed naar de stad en je werd een somber mensch. Goenoeng Sahari, de Postweg... haveloos en vuil. Vuile onderlagen braken door de kalk van de muren heen, het gras groeide hoog, een hond lichtte zijn poot tegen een schutting. Het was luguber, vervallen en uitgestorven. Slechts hier en daar een loerend gezicht vanachter een omheining. Pas in het centrum van de stad, Noordwijk, Rijswijk, Koningsplein, iets meer leven. Rijswijk was toen pasar, de beroemde Pasar Atoom, en daar ontmoette de nieuwkomer dan voor het eerst iets van wat hij zich als „het Oosten” had gedroomd. Er was veel te krijgen, meer dan in Holland, maar een onverdeeld genoegen was het slenteren langs de kraampjes niet.

„Kassiaaan, toëaaaan! Kassiaan, toëaaaan!” en een in de restanten van een jute zak gehuld figuur hield je een Amerikaansch conservenblikje voor om wat waardelooze Japansche guldens te ontvangen. Achter de kraampjes de winkels, zorgvuldig dichtgespijkerd met groote planken, de straten vies en waar mogelijk weer een schutting. Had een jeep wat moeite met het starten en gaf hij daarbij een paar behoorlijke knallen weg, dan was in een minimum van tijd alle barang ingepakt en lag Rijswijk uitgestorven.

De jeep en de truck beheerschten toen ook het straatbeeld; de particuliere wagens waren alleen nog belangrijk voor archeologisch onderzoek. Om 6 uur 's avonds trok iedereen

zich in zijn woning terug om daar met de vele gewenschte en ongewenschte gasten zijn ziel tot de volgende morgen in lijdzaamheid te bezitten.

En nu? Ga nou 's morgens om 8 uur eens staan op het kruispunt van Koningsplein West en Koningsplein Noord. Er is daar een aardig stukje gras met wat boomen, zoodat U het zich zoo gerieflijk mogelijk kunt maken. Vroeger verzamelde zich hier altijd een troepje bedelaars en gaf een dokter een deel van zijn vrije tijd om voor deze menschen hun zweren en verwondingen te verbinden. Nu is het gras gemaaid en zijn de bedelaars ondergebracht in een bedelaarskolonie, waar ze uitstekend worden verzorgd en verpleegd.

Aan Uw rechterhand hebt U het Paleis. De gore groene camouflageschildering is verdwenen, de façade met de statige trap en de zware zuilen blinken weer wit in de zon, het vertrapte speelweide is weer omgetooverd in een werkelijke tuin met vroolijke bloemen en de oprijwegen kunnen weer met recht die naam dragen. Links van U wapperen door de boomen de vlaggen van de Rotterdamsche Lloyd en de Nederland, op een gebouw, dat eveneens een grondige reiniging heeft ondergaan en nu weer de moeite van het aanzien waard is.

Het kruispunt waar U staat is levensgevaarlijk. Wilt U oversteken, dan moet U zeer zorgvuldig Uw tijd kiezen en dan nog naar vier kanten tegelijk uitkijken, want een stroom van auto's komt van overal op dit kruispunt aanzeilen: jeeps, trucks, sigarenkistjes uit 1910, fordjes van de dump in Polonia, in huisvlit gebouwd, en daar tusschendoor Chevrolets, Stylemaster 1946, de nieuwste Amerikaansche modellen in deftig blauw, gedistingeerd grijs, ondeugend rood. De stadsbussen, overdekte vrachtwagens met stoelen er op, stoppen op het hoekje, een enkele lifter heeft hooger aspiraties. Op het rijwielpad de fietsers, de voetgangers, de bedjas en een enkele delem. Batavia leeft weer, Batavia gaat aan het werk.

We zijn zelfs merkwaardig Amerikaansch geworden. Richtingwijzers op de auto's ontbreken meestal. Het stuur zit links van de wagen en zoo kun je, al peinzende op het hoekje, zoo af en toe een chauffeur met een enthousiasme, een tijd van opbouw waardig, uit het linkerportier van zijn auto noodsignalen zien geven, die tenslotte blijken neer te komen op een verlangen om naar rechts af te wijken. Je moet er even aan wennen, en het kost je misschien een spatbord, maar wat wil je anders in het verkeer van een wereldstad.

We kunnen natuurlijk ook 's avonds op stap gaan. Dat kan zeer intiem zijn, want straatverlichting is in Batavia ook nu nog een luxe, die zich slechts enkele straten permitteeren. Niemand houdt het echter vol om lang te wandelen. Er zijn zooveel Chineesche restaurants die met hun exquise gerechten, varieerende van haaienvinnen en vogelnestjes, tot krabbe-pooten en kikkerbilletjes, U lokken tot binnenkomen, dat U wel een zeer bepaald doel moet hebben, om deze tempatie te kunnen weerstaan. Er zijn er zelfs, die dit nog combineeren met dansmuziek en dan is het, vooral voor onze militairen, die een avond vrijaf hebben, heelemaal niet meer om uit te houden.

Wanneer je nu zoo'n restaurant binnenstapt, plaats neemt op een gezellig terras, je neervleit in de tuin van de societeit en een koel drankje bestelt, wanneer je in een bioscoop zit of Zondagsavonds naar de Schouwburg gaat waar het omroep-orkest speelt, wanneer je loopt door de stad, winkelt op Pasar Baroe, Rijswijk of Pasar Senen, wanneer je kortom je als Bataviaan gedraagt, dan hoef je heusch geen verzoek te krijgen voor een artikeltje om nog eens aan die tijd van vorig jaar terug te denken.

Vorig jaar geen stroom van auto's, geen gezellige terrassen, geen menschen die zich haastig naar hun kantoren spoeden. De militaire bioscoop was zwaar bewaakt en het duurde binnenin een kwartier voor het gestamp van de karabijnen, tommyguns en stens tot rust was gekomen. Niets wat tot uitgaan lokte, niets ook wat het wandelen door de stad aantrekkelijk maakte. De schutting vierde hoogtij en achter de schutting sloot men zich op. Er was een curfew in de stad, er waren afgezette gedeelten, er was onrust en een militair regime.

Nu is Batavia bezig zich te ontdoen van de laatste overblijfselen der Japansche bezetting. Geleidelijk aan ook is het zich aan het demobiliseeren; het doet zijn best, zooveel mogelijk in civiel uit te gaan, al kan het zich uiteraard nog niet heelemaal van het militaire los maken.

Batavia is een stad, waarin hard wordt gewerkt en waarin het de moeite waard is om te werken. We zijn er nog niet en er blijft nog heel wat te wenschen.

Het Verre Oosten

Het is natuurlijk geen toeval, dat Lord Mountbatten thans Lord Wavell als Onderkoning van Britsch-Indië opvolgt. Deze thans 46-jarige Francis Albert Victor Nicholas Lord Mountbatten was „Supreme Allied Commander” in Zuid-Oost-Azië tijdens de Japansche capitulatie. Hij is daarmede formeel en officieel ook geruimen tijd de hoogste machthebber in Nederlandsch-Indië geweest en er zijn vele deskundigen, die onze eigen Indische tragedie daaraan toeschrijven. Zij zeggen eenstemmig, dat ware Nederlandsch-Indië indertijd eens niet ingedeeld bij het Britsche, doch bij het Amerikaanse strategische gebied in het Verre Oosten, zoodat niet Lord Mountbatten, doch Generaal MacArthur de hoogste verantwoordelijkheid gedragen zou hebben, ons Indië een zee van ellende bespaard zou zijn.

Thans vertrekt deze zelfde Lord Mountbatten naar India. Als liquidateur der Britsche belangen.

Minister Attlee verklaarde in het Lagerhuis:

„De Regeering wil duidelijk verklaren, dat het haar definitieve bedoeling is stappen te ondernemen tot het overdragen van de macht aan verantwoordelijke Indiërs, niet later dan Juni 1948. De Regeering wenscht haar verantwoordelijkheid over te dragen aan autoriteiten, die steunen op een Constitutie, welke door alle partijen in India is goedgekeurd, maar er is thans geen duidelijk vooruitzicht, dat zulk een Constitutie zal ontstaan. Deze staat van onzekerheid is volgevoerd en kan niet worden bestendigd. Indien een Constitutie niet voor den vermelden termijn tot stand is gekomen zal de Britsche Regeering overwegen aan wie de centrale regeering in Britsch-Indië wordt overgedragen:

hetzij in haar geheel aan eenige centrale regeering voor Britsch-Indië, hetzij in sommige gebieden, aan bestaande provinciale regeeringen, hetzij op eenigerlei andere wijze, die het redelijkst zal blijken en het meest in het belang van het volk”.

De premier voegde hieraan nog toe, dat hij voor de Britsche commerciële en industriële belangen in India onder de nieuwe omstandigheden goede kansen verwachtte en dat hij hoopte, dat de band tusschen de Engelsche en Indische volken niet verbroken zou worden.

Op deze verklaring is een scherpe woordenwisseling in het Lagerhuis gevolgd.

Zoodra de Premier was uitgesproken, stond Churchill op en vroeg: „Wilt gij mededeelen, welke meeningsverschillen tusschen den Onderkoning en de Regeering ontstaan zijn?”

Attlee, kortaf: „No, sir”.

Churchill, luider. „Wat is de reden, die tot het ontslag van den Onderkoning heeft geleid?”

Attlee zei rustig, dat Lord Wavell niet voor een bepaalden termijn benoemd was en dat de verandering in het Indische probleem een juist moment was om zijn functie te beëindigen”.

Churchill: „Mag ik, in alle nederigheid, vragen welke redenen hiertoe geleid hebben? Er moet toch eenigerlei reden zijn. Waarom mag het Lagerhuis de waarheid niet weten?” En Churchill klapte boos met zijn portefeuille.

Maar Attlee herhaalde slechts zijn vorige antwoorden. Onder toenemende aanmoediging der Conservatieven ging Churchill voort: „De premier kan toch niet op een goeden morgen zijn opgestaan en gezegd hebben: kom, wij moeten eens een nieuwen Onderkoning hebben?”

Nu bleef Attlee zitten, maar hij kreeg een boos-roode kleur. Toen Churchill opnieuw had aangedrongen op mededeeling der motieven, sprong premier Attlee tenslotte op en riep: „Gij hebt zelf, toen gij premier waart, veel civiele en militaire veranderingen aangebracht. Ik geloof niet, dat gij U verplicht hebt

Bij de ongeregeldheden te Calcutta, gevolg van botsingen tusschen Mohammedanen en Hindoes, verloren honderden Indiërs het leven.

geacht daarvoor hier altijd tekst en uitleg te komen geven”

Churchill repliceerde, dat het hier ging om den allerhoogsten ambtenaar des Rijks en dat het Lagerhuis *recht* had op kennis der motieven.

Nadat Attlee op een vraag van een ander conservatief parlements-lid nog geantwoord had:

„Het is niet onze bedoeling India aan den chaos prijs te geven”, werd de zitting verdaagd.

Later zag men Attlee en Churchill nog in zeer levendig gesprek, zeer gespannen, maar toen zij tenslotte afscheid namen was een glimlach doorgebroken.

Zoo gaat ook in Engeland het opbreken van het Rijk met emoties gepaard.... Inmiddels had Pandit Jawaharlal Nehru twee uur nadat Attlee's verklaringen in New Delhi bekend waren reeds een uitnodiging gericht tot Jinnah en zijn Moslem League om opnieuw te onderhandelen. Men neemt aan, dat hij nu opnieuw zal trachten met de Mohammedanen tot overeenstemming te komen. Die blijven zich nog consequent verzetten tegen een geunificeerd India. Zij willen het verdeelen in Hindoestan en Pakistan.

Het feit, dat de Britsche regeering thans formeel een termijn heeft gesteld, vormt natuurlijk een aansporing om opnieuw een poging te doen overeenstemming te bereiken. Tot dusver hebben de Mohammedanen de Wetgevende Vergadering geboycot en terwijl het telkens op andere plaatsen in India tot bloedige botsingen tusschen Mohammedanen en Hindoes kwam, terwijl Gandhi in boetekleed het land doortrok om tegen bloedvergieten te waarschuwen, terwijl de communisten fel en heftig agerden, bleek steeds duidelijker hoezeer het Britsche bewind een hecht cement had gevormd, dat drie eeuwen lang vele volken en rassen liet samenwonen.

De tijd zal leeren, welke vruchten de vrijheid aan die volken brengt.

VEREENIGINGSNIEUWS

CONTACT

Het algemeen secretariaat gaf in een rondschrijven de afdelingsbesturen in overweging het contact tusschen de leden te bevorderen ook buiten de voordracht- en filmavonden. De andere onderlinge kennismaking en de gedachtenwisseling worden daarmee bevorderd. Men leert elkanders Indische ervaringen en inzichten kennen; men versterkt daardoor niet slechts de band met het Indische verleden, dat ons lief is, maar ook onze inzichten in de gebeurtenissen in Indië van dezen tijd.

In dit contact, dat in enkele afdelingen inderdaad reeds bestaat, wordt een belangrijk middel gezien om de doeleinden der vereeniging na te streven.

„PARÉ” IN ZEIST.

De bekende film van Mannus Franken: „Pare, het lied van de rijst”, muziek van Paul Schramm, werd op 15 Februari met succes vertoond voor de leden van de afdeling Zeist en genoodigden, waaronder de vereeniging „Band Nederland Indië”. De vertoening ondervond groote belangstelling. Jammer, dat het gesproken woord (in de Maleische taal) eenigszins hard en stotend doorkwam.

AFDEELING FRIESLAND.

Op 3 Februari sprak voor de afdeling Friesland te Leeuwarden de heer G. L. Tichelman, hoofd van de algemeene voorlichting van het Indisch Instituut, over het onderwerp: „De beteekenis van de adatkennis voor den Westering”. Het tamelijk goed opgekomen gehoor luisterde met belangstelling naar dezen vlotten spreker.

KALENDER 1947.

Aan de leden, die nog kalenders-1947 mochten wenschen te bestellen, moet worden medegedeeld, dat de voorraad daarvan thans is uitgeput.

De voorbereidingen voor de uitgifte van den kalender-1948 zijn reeds begonnen.

Er wordt naar gestreefd deze zoo vroeg mogelijk in het najaar van dit jaar te laten verschijnen.

Nederl. Staatsloterij

Loten verkrijgbaar à f 4.— ¹/₂₀
bij toezending en porto.

COLLECTEUR A. K. NINABER

Ministerpark 13a, HILVERSUM, Tel. 7059.

Golfcarton en Papierwarenfabriek N.V.

DEBEE

Nijverheidstraat 39-49, Rotterdam
Telefoon 72714 (2 lijnen)

DE BRON
VAN PAKPAPIER
EN GOLFCARTON

W. J. Innemee & Zonen n.v.

**Begravenis
Transport
Crematie**

Den Haag
Denneweg 71-73
Telefoon 115940*

•
Haarlem
Kinderhuisvest 29-33
Telefoon 10441

Voor speciaal *Indische Rijsttafel*

Café-Restaurant „WEST-END”

Telefoon 84817 · AMSTERDAM, Overtoom 87
81576
86075

Aanbevelend: W. Planje

Oost West - Thuis Best

met *C. Jamin* 't allerbest!

**NEDERLANDSCHE
HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.**

Hoofdkantoor: Amsterdam - Kantoren in binnen- en buitenland

**ALLE BANK-, EFFECTEN-
EN ASSURANTIEZAKEN**

INDISCH RESTAURANT

„Ardjoena”

Groot Hertoginnelaan 68,
Den Haag, Telef. 391332

**Dagelijks
Rijsttafel** vanaf 12 uur

RESERVEERT TIJDIG UW TAFEL

Indisch
Restaurant

„Waroong Djawa”

Lange Houtstraat 4, Telefoon 113466

's-GRAVENHAGE

Oost - West

**KOLEN
KEMELING**

ZIJN 'T BEST

Laan van Meerdervoort 382, Tel. 333243
Anth. Heinsiusstraat 36, Telefoon 550811
Ruychaverstraat 1, Telefoon 554775

Eet

Ten Hoeve's

Roggebrood

Heerengracht 22, Waldeck Pyrmontkade 2E
DEN HAAG

v. Meursstraat 10a, ROTTERDAM

MIDDENSTANDSDIPLOMA. 52 eenvoudige, glasheldere schriftelijke lessen. Uitv. correctie van huiswerk. Eigen tentamens. Universitair gevormde cursusleiders. Bij niet slagen geld terug. Cursusgeld contant f 70.— of f 6.50 per 4 lessen. Wacht niet. Meldt U onmiddellijk aan, dan kunt U in Maart 1947 nog examens doen.

Garage-monteur
(Bovag eischen)

Motorrijwiel-techniek
voor iederen motorrijder

Hoogere Alg. Ontwikkeling
2 j. 104 lessen, 13 vakken

Muziekgeschiedenis
10 fraaie lessen

Relaties maken
nieuwe Amerikaansche
cursus, 10 lessen

Sexuologie

wetenschappelijke cursus o.l.v. arts. Alleen voor volwassenen.
10 lesdictaten

Beleefdheidsleer

onze succes-cursus
10 lessen. f 10.—

Gelaatsverzorging

de cursus voor iedere vrouw

Nationale Volks Universiteit - Haagsche Onderwijs Instellingen
Willem de Zwijgerlaan 38, Den Haag. VRAAGT PROSPECTUS

ROELF BOEKEMA

PRINSESTRAAT 60,
hoek Juffrouw Idastraat
's-GRAVENHAGE

**POSTZEGELS
VEILINGEN**

AANKOOP - VERKOOP
KEURING - TAXATIES

MESKER

PARKSTRAAT 10 - DEN HAAG

WONINGINRICHTING
BINNENHUISARCHITECTUUR

ER IS
MAAR
ÉÉN

Telefoon
2 nummers
33.38.69
33.79.26

Klokken-Dokter

in Den Haag, RUYSDAELSTRAAT 72-129

met de *grootste reparatie-inrichting*

op het gebied van antieke klokken

zoals: staande klokken met en zonder speelwerk, Engelsche tafelklokken met maan en datum, Friesche klokken, stoel- en staartklokken met en zonder maan en datum, sloopjes enz.

Met de meest moderne uurwerken het aangewezen adres

ALLE ONDERDEELEN VOORRADIG

Unox

fijnste
vleeschwaren

VAI 0365

Engageert voor Uw Voorstellingen, Feesten, Partijen, het

„Musica Cabaret” van „MARTIN RIJKEN”
Uitsluitend prominente Ned. artisten en musici
Verstrekt U vrijblijvend alle gewenschte inlichtingen

MARTIN RIJKEN

Artiest en Ondernemer, **Nieuwe Binnenweg 346 b**
ROTTERDAM (West) Telefoon 30126 (K 1800)
Programma's in iedere prijs en genre

J. & K. SMIT's | Scheepswerven
KINDERDIJK | Machinefabrieken

Baggermaterieel

Goud- en Tinmolens

Zeesleepboten

Vracht- en Passagiersschepen

Stoommachines

Scheeps- en Landketels

SMIT-M. A. N.

DIESELMOTOREN

Rotterdamsche Bankvereniging

*Een sterke schakel
in het Binnen- en Buitenlandsch
Betellingsverkeer*

210 VESTIGINGEN IN NEDERLAND

„Snafager” Bureau voor
Recherche en Informatie
's-Gravenhage

**INFORMATIES EN NASPORINGEN
OP ELK GEBIED**

Stationsweg 133c, Telefoon 116510—110565

Bij Uw bezoek
aan Rotterdam

„L' Ambassadeur”

ROCHUSSENSTRAAT 172
Cor van Eck

Stichting Indische Documenten